

Оригинални научни рад

**ГОДИНА 2013 – ГОДИНА ЗНАЧАЈНИХ ЈУБИЛЕЈА
ФАКУЛТЕТА СПОРТА И ФИЗИЧКОГ
ВАСПИТАЊА ИЗ БЕОГРАДА У ОБРАЗОВАЊУ
СТРУЧНИХ КАДРОВА**

Слађана Мијатовић

Факултет спорта и физичког васпитања. Универзитет у Београду

УДК 377

САЖЕТАК

У 2013. години се стекло више значајних јубилеја Факултета спорта и физичког васпитања у његовом дугогодишњем раду на образовању кадрова за потребе физичке културе. Ове важне годишњице потребно је достојно обележити пригодним манифестацијама, а то су:

- 75 година рада Факултета спорта и физичког васпитања (1938–2013).
- 65 година од преласка на четворогодишње студије (1948).
- 50 година од пријема Факултета у Београдски универзитет (1963).
- 45 година од доношења Закона о Факултету за физичко васпитање (1968).

Осим тога, вредно је обележити и значајне јубилеје почетака образовања стручних кадрова у овој области и то:

- 140 година од штампања приручника Петра Предраговића *Кратка упутства за предавање наставе гимнастике у основним школама* – првог у Кнежевини Србији, и одржаног курса за учитеље о предавању наставе гимнастике (1873).
- 105 година од оснивања и рада Гимнастичке школе у Београду (1908).
- 85 година од завршеног „Једногодишњег курса за наставнике гимнастике“ у Београду (1928).

Аутор за кореспонденцију

Слађана Мијатовић

e-mail: sladjana.mijatovic@dif.bg.ac.rs

Кључне речи: Факултет спорта и физичког васпитања Београд, образовање, јубилеј, физичка култура

УВОД

Развој образовања је за сваку земљу од изузетног значаја, па се њему одувек придавала велика пажња. С тим у вези често се трага за његовим почецима, односно за настанком првих институција које су обављале ову значајну делатност. За све нас који радимо у области физичке културе такође је веома важно да знамо где су почеци и које је време настанка институција које су започеле са образовањем првих кадрова за њене потребе.

Универзитет у Београду нашао је своје корене и претечу у Великој школи, коју је основао Доситеј Обрадовић 1808. године, а која је радила до 1813. године. Поново је почела са радом у Крагујевцу, тадашњој престоници Србије, у новембру 1833. године, са 34 ученика и једним професором. Неколико година касније, односно 1838. године, основан је Лицеј, а Законом о устројству Велике школе од 24. септембра 1863. године Лицеј је трансформисан у Велику школу. Почетком 1905. године изгласан је Закон о Универзитету који је зајемчио аутономију Универзитета.

Метод

Примењен је историјски метод.

Дискусија

Угледајући се на Универзитет у Београду, који је представљао средиште научног, образовног и културног живота Србије, могли бисмо да трагамо и пронађемо претече нашег институционалног образовања кадрова у области физичке културе.

I. Претече

1. Можда можемо да је нађемо у *првим курсевима за учитеље основних школа*, одржаних у Крагујевцу 1872. и 1873. године, на којима су се учитељи оспособљавали да предају наставу гимнастике (пре 140 година).

Према одржаним предавањима на овим курсевима Петар Предраговић написао је приручник *Кратка упутства за предавање гимнастике у основним школама*, чије штампање је одобрило Министарство просвете 1873. године. Одштампан је у 1.000 примерака и био у наредним деценијама драгоцену стручну помоћ учитељима у основним школама (пре 140 година).

Курсеви су организовани након одлуке министра просвете Димитрија Матића да се у основне школе уведе настава гимнастике као обавезан предмет (1868).

2. Оснивање и рад *Гимнастичке школе* у Београду 1908. године још је реалнија чињеница проналаска почетака институционалног образовања наставника гимнастике у Србији (пре 105 година).

Јануара 1908. године Министарство просвете одобрило је Наставни план по коме је **1. маја 1908.** године у Београду започео рад Гимнастичке школе. На први курс било је уписано двадесет полазника, од којих је било две жене. Предавања су завршена 29. октобра, а испит је одржан од 1. до 5. новембра 1908. године. Од уписаних двадесет кандидата Школу је завршило десет, а међу њима и две жене.

Нажалост, економске тешкоће и политичке прилике у Краљевини Србији онемогућиле су отварање и другог курса Гимнастичке школе, односно њен даљи континуирани рад на стварању сопственог квалификованог стручног кадра за овај наставни предмет. Осим тога, балкански ратови, Први светски рат, као и бројне тешкоће у новоствореној држави Краљевини Југославији, онемогућили су наставак рада ове Гимнастичке школе.

3. Организовање *„Једногодишњег курса за наставнике гимнастике“* школске 1927/28. године може се сматрати, такође, почетком систематског образовања наставника физичког васпитања, јер је било недовољно само ангажовање соколских предњака у настави физичког васпитања средњих школа (пре 85 година).

Да би се ублажио недостатак стручних кадрова у настави гимнастике, у Београду је организован *„Једногодишњи курс за наставнике гимнастике“* школске 1927/28. године. Курс је похађало 33 полазника, од којих је било девет девојака. Била је то генерација учитеља који су те године завршили учитељску школу (пре 85 година).

II. Почети и развој

Неспорна историјска чињеница је да је **ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА БЕОГРАД** прва основана институција из области

образовања наставника физичког васпитања (културе) у Србији, која ради у континуитету 75 година (1938–2013).

Стога је потребно да се подсетимо оснивања и развоја ове угледне институције.

1.

Започела је као „*Једногодишњи течај за спремање наставника телесног васпитања по школама*“, чије је свечано отварање обављено **15. септембра 1938.** године у малој сали Соколског дома Београд Матица, у Делиградској улици број 27. Донет је Наставни план и програм, који је имао 25 наставних предмета (пре 75 година).

За управника *Једногодишњег течаја* постављен је др Адолф Пихлер. Пријемни испит је организован од 11. до 14. септембра 1938. године, и на основу постигнутих резултата примљен је 51 слушалац. Школа је радила два семестра, а завршни испити обављени су од 25. јуна до 17. јула 1939. године, након чега је већина од 49 слушалаца који су завршили овај Једногодишњи течај распоређена за наставнике телесног васпитања у средњим и учитељским школама.

2.

Наставила је као *Школа за телесно васпитање (ШТВ)*, јер је у току прве године рада *Једногодишњег течаја* министар физичког васпитања народа, схватајући потребу за проширењем програма стручног оспособљавања наставника, **24. марта 1939.** године прописао „*Уредбу о школи за телесно васпитање*“, на основу Одлуке Министарског савета, којом је основана Школа за телесно васпитање са седиштем у Београду.

Ова новооснована Школа била је в и ш а стручна школа у рангу више педагошке школе, чији је задатак био да спрема наставнике и наставнице телесног васпитања за све школе, као и стручњаке за поједине гране телесног васпитања.

Наставним планом предвиђено је 30 наставних предмета. За вршиоца дужности ректора постављен је Миливоје Вук Арачић.

У школској 1939/40. години уписано је 33 студента и 25 студенткиња, а 1940/41. године 35 студената и 21 студенткиња.

Међутим, већ започети Други светски рат и непосредна ратна опасност која је претила Краљевини Југославији приморали су министра физичког васпитања народа да 31. марта 1941. године донесе решење о распуштању Школе. Априлски рат 1941. године против Краљевине Југославије, а убрзо и њена окупација, прекинули су редовно школовање

студената, али није прекинут и рад Школе, јер је она и даље административно постојала.

3.

Школа за телесно васпитање наставила је са радом одлуком Министарства просвете Демократске Федеративне Југославије, **18. јула 1945.** године, о оснивању једногодишњег *Вишег течаја*. Смањивање трајања студија на једну годину проистекло је из велике и хитне потребе за што бржим стварањем неопходног стручног кадра из области физичке културе. Већ 19. јула 1945. године послати су конкурси за упис слушалаца на овај Течај.

Током августа и септембра обављен је пријемни испит и започела је настава у школској 1945/46. години, за коју је дефинитивни наставни план и програм донет почетком октобра месеца, као и „Упутство за унутрашњи рад” и Одлука о пријему 61 кандидата за редовне слушаоце. Тај број је у новембру износио 75.

Већина наставника која је водила наставу у овој школској години били су наставници из 1938. и 1939. године (Б. Полић, В. Смодлака, В. Кавчић, М. Нишавић, М. Шепа, С. Радовановић, В. Стевановић, Д. Стевановић), али су примљени и нови (Олга Сковран, др Радмило Анастасијевић, Живојин Јовановић, Зоран Жујовић, Стеван Енглбрехт, Коста Поповић, Антон Лукшић).

4.

Увиђајући потребу за што стручнијим кадром у области физичке културе (фискултуре), Влада Федеративне Народне Републике Југославије донела је **16. јула 1946.** године „Уредбу о Државном институту за фискултуру“ (ДИФ), којом је укинута *Школа за телесно васпитање*, а основан *Државни институт за фискултуру (ДИФ)*.

Овом Уредбом Државни институт за фискултуру основан је као *висока стручна школа општедржавног значаја*, чији је задатак да спрема висококвалификоване фискултурне руководиоце и наставнике. Одређено је да студије трају три године, а већ две године касније, **1948.** године, студије су продужене на **четири** године, чиме се ова Школа равноправно сврстала међу остале високошколске организације (пре 65 година).

Почев од школске 1951/52. године име Државног института за фискултуру промењено је у *Институт за физичку културу*, у складу са постојећим друштвенополитичким и административним променама у започетом процесу одумирања државе. Осим промене имена, све обавезе, задаци, организација и функција Школе остале су исте

5.

„Законом о *Високој школи за физичко васпитање*”, који је донела Народна Скупштина Народне Републике Србије **12. октобра 1956.** године, изједначен је положај студената ове Школе са статусом студената осталих факултета следећом законском одредбом: „Дипломе које издаје Висока Школа имају исту вредност као и дипломе које издају факултети Универзитета”.

Висока школа за физичко васпитање *примљена је у Београдски универзитет 6. јануара 1963.* године, чиме је дато признање овој институцији за укупна остварења у образовању, васпитању и научном раду. На тај начин признато је да је достигла ниво и ранг осталих факултета Београдског универзитета (пре 50 година).

Септембра **1968.** године, после 30 година рада у згради бившег Соколског дома Соколског друштва Београд Матица у Делиградској улици број 27, Школа се преселила у нову зграду у Кошутњаку (пре 45 година).

6.

Скупштина Социјалистичке Републике Србије донела је Закон о *Факултету за физичко васпитање 11. децембра 1968.* године, у коме је записано да „Висока школа за физичко васпитање у Београду наставља са радом као Факултет за физичко васпитање”.

На тај начин су награђени напори и остварена дугогодишња настојања наставника, студената и радника ове Школе да својим радом и постигнутим резултатима достигну ниво факултета – највише универзитетске наставно-научне институције.

Факултет за физичко васпитање променио је име **1987. године** у *Факултет за физичку културу.*

Промена имена у *Факултет физичке културе (ФФК)* извршена је **1990. године**, а у *ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА* **2000. године.**

ЗАКЉУЧАК

Анализирајући читав разматрани период од појаве и настанка првих образовних институција у области физичке културе, може се уочити да се у 2013. години стекло више значајних јубилеја, а посебно у вези са Факултетом спорта и физичког васпитања у Београду и његовим дугогодишњим радом на образовању кадрова за потребе физичке културе.

Ове важне годишњице потребно је достојно обележити пригодним манифестацијама, свечаностима, изложбама, а пре свега:

1. 140 година од штампања приручника Петра Предраговића *Кратка упутства за предавање наставе гимнастике у основним школама* – првог у Кнежевини Србији, и одржаног курса за учитеље о предавању наставе гимнастике у Крагујевцу (1873–2013).
2. 105 година од оснивања и рада Гимнастичке школе у Београду (1908).
3. 85 година од „Једногодишњег курса за наставнике гимнастике“ у Београду (1928–2013).
4. 75 година рада Факултета спорта и физичког васпитања (1938–2013), који је започео као „Једногодишњи течај за спремање наставника телесног васпитања по школама“ 15. септембра 1938. године у згради Соколског дома Београд Матица, у Делиградској улици број 27.
5. 65 година од преласка Државног института за физкултуру на четворогодишње студије (1948–2013).
6. 50 година од пријема Високе школе за физичко васпитање у Београдски универзитет, 6. јануара 1963. године (1963–2013).
7. 45 година од преласка Школе у нову зграду у Кошутњаку (1968–2013)
8. 45 година од доношења Закона о Факултету за физичко васпитање 11.12.1968. године (1968–2013).

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

1. Архив Музеја физичке културе Србије, Факултета физичке културе Универзитета у Београду.
2. Архив Србије: Лични фонд Стојана Новаковића. Бр. 1748. (МПс: , од 1893. до 1914.).
3. Група аутора. *40 година Факултета за физичко васпитање у социјалистичкој Југославији.* (1945–1985). Београд, 1985.
4. Просветни зборник закона и наредаба. Београд, 1889.
5. Ђорђевић, Живојин. *Историја васпитања у Срба.* Београд, 1958.
6. Илић, Стефан. *Физичко васпитање у крагујевачкој Гимназији од оснивања до почетка другог светског рата 1833–1941.* Магистарски рад, Београд, 1974.
7. Илић, Стефан. *Школско физичко васпитање у Србији (1830-1914).* Докторска дисертација, Београд, 1981.
8. Јовановић, Б. *Поводом стогодишњице организованог физичког васпитања у Србији.* Физичка култура Бр. 7–8.

9. Предраговић, Петар. Кратка упутства за предавање гимнастике у основним школама. Београд: 1873.

2013 – THE YEAR OF IMPORTANT ANNIVERSARIES OF THE FACULTY OF SPORT AND PHYSICAL EDUCATION IN BELGRADE RELATED TO EDUCATION OF PROFESSIONAL PERSONNEL

ABSTRACT

2013 marks a few important anniversaries of the Faculty of Sport and Physical Education related to its long-lasting activities of education of personnel in physical culture. The following important anniversaries should be properly marked by appropriate events:

- 75 years of the Faculty of Sport and Physical Education (1938-2013).
- 65 years of 4-year studies (1948).
- 50 years from joining the University of Belgrade (1963).
- 45 years of adoption of the Law on the Faculty of Physical Education (1968).

Additionally, it is valuable to mention important jubilees regarding the beginning of education of professional personnel in the field:

- 140 years from publication of the textbook written by Petar Predragović *Short guidelines for lectures of gymnastics in elementary schools* – the first of the kind in the Kingdom of Serbia and the course held for the teachers about the gymnastic instructions (1873).
- 105 years from establishment and work of the School of Gymnastics in Belgrade (1908).
- 85 years from the completed „One-year course for gymnastic teachers“ in Belgrade (1928).

Keywords: Faculty of Sport and Physical Education Belgrade, education, anniversary, physical education

2013. - ГОДОВЩИНА ЗНАЧИТЕЛНЫХ ЮБИЛЕЕВ БЕЛГРАДСКОГО ФАКУЛЬТЕТА СПОРТА И ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

РЕЗЮМЕ

2013. год знаменуется несколькими важными юбилеями Факультета спорта и физического воспитания, связанными с его деятельностью по формированию кадров области физической культуры. Эти важные юбилеи должны быть отмечены соответствующими событиями:

- 75 лет труда факультета спорта и физического воспитания (1938-2013).
 - 65 лет от перехода к четырехлетнему обучению (1948).
 - 50 лет присоединения Белградскому университету (1963).
 - 45 лет от принятия Закона о Факультете физического воспитания (1968)
- Кроме того, было бы полезно упомянуть важные юбилеи относительно начала образования профессиональных кадров в области:
- 140 лет после публикации учебника, написанного Петром Предраговичем *Короткое руководство по преподаванию гимнастики в начальной школе* – первый такого рода в Княжестве Сербии и проведенного курса для учителей о преподавании гимнастики (1873).
 - 105 лет от создания и работы Школы гимнастики в Белграде (1908).
 - 85 лет окончания „Годового курса учителей по гимнастике“ в Белграде (1928).

Ключевые слова: факультет спорта и физического воспитания Белград, образование, юбилей, физическая культура
